

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA

SEKCJA TRZECIA

SPRAWA KONDRULIN PRZECIWKO ROSJI

(Skarga nr 12987/15)

WYROK

STRASBURG

20 września 2016 roku

OSTATECZNY

30/01/2017

Wyrok ten stał się ostateczny zgodnie z art. 44 ust. 2 Konwencji. Może podlegać korekcie redakcyjnej.

W sprawie Kondrulin przeciwko Rosji

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Trzecia Sekcja), zasiadając jako Izba w składzie:

Luis López Guerra, *Przewodniczący*,
Helen Keller,
Johannes Silvis,
Dmitry Dedov,
Pere Pastor Vilanova,
Alena Poláčková,
Georgios A. Serghides, *sędziowie*,

oraz Fatoş Aracı, *Zastępca Kanclerza Sekcji*,

Obradując na posiedzeniu niejawnym w dniu 30 sierpnia 2016 roku wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 12987/15) przeciwko Federacji Rosyjskiej wniesionej do Trybunału na podstawie art. 34 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności („Konwencja”) przez obywatela rosyjskiego, pana Vladimira Ivanovicha Kondrulina („skarżącego”), w dniu 26 marca 2015 roku. Po śmierci skarżącego w dniu 22 października 2015 roku rosyjska organizacja pozarządowa, Międzyregionalne Stowarzyszenie Organizacji Praw Człowieka AGORA („Agora”), wyraziła wolę kontynuowania sprawy wszczętej przez skarżącego.

2. Skarżący reprezentowany był przez pana S. Petryakova, prawnika z Agory. Rząd rosyjski („Rząd”) reprezentowany był przez pana G. Matyushkina, przedstawiciela Federacji Rosyjskiej przy Europejskim Trybunale Praw Człowieka.

3. Skarżący zarzucał, że w trakcie osadzenia (odbywania kary pozbawienia wolności) nie otrzymał odpowiedniej opieki medycznej.

4. W dniu 27 marca 2015 roku na wniosek skarżącego Przewodniczący Sekcji postanowił zastosować Regulę 39 oraz Regulę 41 Regulaminu Trybunału.

5. W dniu 28 sierpnia 2015 roku skarga została zakomunikowana Rządowi. Trybunał między innymi zwrócił się do Rządu z pytaniem, czy jego odpowiedź na decyzję o zaleceniu środka tymczasowego na podstawie Reguły 39 może pociągać za sobą naruszenie art. 34 Konwencji.

FAKTY

I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY

6. Skarżący urodził się w 1953 roku i mieszkał w Magnitogorsku, w obwodzie czelabińskim, do czasu aresztowania.

A. Aresztowanie i skazanie

7. Skarżący został zatrzymany w dniu 28 czerwca 2011 roku pod zarzutem popełnienia przestępstwa. Pozostawał w areszcie podczas dochodzenia oraz procesu.

8. Dnia 29 marca 2012 roku Prawobrzeżny Sąd Rejonowy w Magnitogorsku skazał skarżącego na trzynaście lat i dziesięć miesięcy pozbawienia wolności. Wyrok został utrzymany w mocy przez Sąd Okręgowy w Czelabińsku dnia 16 sierpnia 2012 roku.

B. Stan zdrowia skarżącego i jego leczenie w trakcie osadzenia

9. W 2012 roku po zgłoszeniu przez skarżącego bólu w dolnej części brzucha, zdiagnozowano u niego powiększenie gruczołu krokowego i poddano go operacji w związku z tym stanem.

10. W kwietniu 2013 roku skarżący został przeniesiony do więziennego szpitala gruźliczego w Czelabińsku w celu przeprowadzenia u niego badania układu moczowo-płciowego. W szpitalu został on poddany dwóm operacjom, przy czym u skarżącego nadal utrzymywały się różne dolegliwości związane z układem moczowym.

11. W lutym 2014 roku biopsja prostaty ujawniła obecność komórek rakowych. U skarżącego zdiagnozowano raka prostaty w stadium terminalnym, który uległ rozsianiu na wątrobę i węzły chłonne pachwinowe. Jego stan pogarszała zespół wyniszczenia oraz zespół paraneoplastyczny.

12. Według skarżącego, nie miał on w szpitalu dostępu do wymaganych leków, w związku z czym jego stan się pogarszał.

13. W dniu 30 października 2014 roku konsylium lekarskie potwierdziło diagnozę, uzupełniając ją listą chorób wtórnych. Lekarze stwierdzili, że stan zdrowia skarżącego spowodował, iż kwalifikował się on do wcześniejszego zwolnienia.

14. W dniu 26 stycznia 2015 roku Sąd Rejonowy dla Okręgu Metalurgicznego w Czelabińsku „Sąd Rejonowy” rozpatrzył wniosek skarżącego o wcześniejsze zwolnienie z przyczyn zdrowotnych. W trakcie postępowania skarżący był reprezentowany przez pana A. Lepekhina, prawnika z Agory.

15. Podczas przesłuchania lekarz prowadzący skarżącego zeznał, że stan skarżącego znacznie się pogorszył od początku 2014 roku. W szpitalu skarżący przyjmował leki przeciwbólowe, ale skuteczne leczenie nie było możliwe ze względu na brak wymaganych leków.

16. Pełniący obowiązki dyrektora szpitala stwierdził, że skarżący może otrzymać odpowiednie leczenie jedynie w innym szpitalu.

17. Prokurator sprzeciwił się zwolnieniu skarżącego, powołując się na niepowodzenie procesu resocjalizacji podczas odbywania przez skarżącego kary pozbawienia wolności. Stwierdził również, że zwolnienie nie było konieczne, ponieważ skarżący mógł otrzymać wymagane leczenie w ramach systemu penitencjarnego.

18. Sąd odrzucił wniosek skarżącego o zwolnienie. Stwierdził, że skarżącemu nie udało się poprawić, co oznacza, że cel w postaci zresocjalizowania go w ramach systemu penitencjarnego nie został osiągnięty. Stan zdrowia skarżącego nie wykluczał dalszego osadzenia, ponieważ wymagane leczenie było dostępne w ramach systemu więziennictwa. Skarżący musiał być jedynie przeniesiony do innego szpitala, aby takie leczenie otrzymać.

19. Dnia 7 kwietnia 2015 roku Sąd Okręgowy w Czelabińsku utrzymał w mocy powyższą decyzję w wyniku apelacji, w pełni popierając uzasadnienie sądu niższej instancji. Zauważył również, że oprócz łagodzenia bólu i leczenia ukierunkowanego na łagodzenie objawów, skarżący mógł otrzymać chemioterapię, jeśli szpital więzienny uzyskałby wymagane leki.

C. Wniosek na podstawie Reguły 39

20. W międzyczasie, w dniu 26 marca 2015 roku skarżący złożył do tutejszego Trybunału na podstawie Reguły 39 wniosek o zastosowanie środków tymczasowych w celu zapewnienia sobie odpowiedniego leczenia lub uzyskania zwolnienia z więzienia.

21. Dnia 27 marca 2015 roku Trybunał postanowił zastosować Regułę 39, wskazując Rządowi, że pożądane jest, aby, w trosce o zapewnienie prawidłowego przebiegu postępowania, skarżący został niezwłocznie zbadany przez biegłych lekarzy niezależnych od systemu więziennictwa w celu określenia: (1) czy leczenie, które otrzymuje w szpitalu więziennym, jest adekwatne do jego stanu; (2) czy jego stan zdrowia jest zgodny z osadzeniem w warunkach szpitala więziennego; oraz (3) czy jego stan wymaga umieszczenia go w specjalistycznym, o ile to możliwe cywilnym, szpitalu. Ponadto, Rząd miał również zapewnić przeniesienie skarżącego do szpitala specjalistycznego, jeśli biegli lekarze stwierdziliby konieczność przeniesienia go do takiego szpitala.

22. Dnia 9 kwietnia 2015 roku Rząd odpowiedział na pismo Trybunału z dnia 27 marca 2015 roku, stwierdzając, że zakres i jakość leczenia

zapewnianego skarżącemu w szpitalu więziennym odpowiadają jego potrzebom. Utrzymywał, że, ze względu na poważny stan skarżącego, zalecane jest wyłącznie leczenie objawowe, a takie leczenie było mu w pełni zapewniane. Rząd przedłożył następujące dokumenty: kopię dokumentacji medycznej skarżącego w formie maszynopisu; zaświadczenia z jednostek penitencjarnych podsumowujące proces leczenia skarżącego i opisujące jego stan zdrowia; raport konsylium lekarskiego z dnia 30 października 2014 roku, potwierdzający jego uprawnienie do wcześniejszego zwolnienia; kopię decyzji Sądu Rejonowego z dnia 26 stycznia 2015 roku; oświadczenie pełniącego obowiązki dyrektora szpitala, w którym zauważa on, że Sąd Rejonowy błędnie zinterpretował jego zeznanie złożone dnia 26 stycznia 2015 roku, ponieważ nigdy nie omawiał on możliwości leczenia skarżącego w innym szpitalu; oraz oświadczenie dyrektora szpitala więziennego, w którym potwierdził on, że leczenie raka było możliwe jedynie w specjalnym ośrodku onkologicznym, i że nigdy nie twierdził on, że jest ono dostępne w ramach systemu penitencjarnego.

23. Dnia 28 maja 2015 roku pełnomocnik skarżącego zarzucił, że Rząd nie podjął kroków zmierzających do przeprowadzenia niezależnego badania lekarskiego wskazanego przez Trybunał. Jednakże, dwaj niezależni lekarze wezwani przez pełnomocnika skarżącego ocenili jakość otrzymywanego przez skarżącego w więzieniu leczenia oraz zgodność dalszego osadzenia go w warunkach szpitala więziennego z jego stanem zdrowia. W raporcie biegłego z dnia 23 maja 2015 roku lekarze stwierdzili, że leczenie, które skarżący otrzymywał w szpitalu więziennym, było nieodpowiednie. Spóźnione rozpoznanie raka gruczołu krokowego i brak zapewnienia aktywnego leczenia, takiego jak terapia gruczołowa, radioterapia lub zabieg chirurgiczny zostały między innymi wymienione wśród innych poważnych niedociągnięć ze strony władz medycznych. Lekarze zauważyli również, że skarżącemu nie można było zapewnić odpowiedniego leczenia w szpitalu więziennym, ponieważ nie posiada on pozwolenia na leczenie szpitalne pacjentów z chorobą nowotworową i chorobami urologicznymi. W związku z tym biegli stwierdzili, że osadzenie skarżącego w tym ośrodku nie odpowiadało jego potrzebom medycznym i zagrażało jego życiu.

D. Kolejne kroki po zastosowaniu Reguły 39

24. W kolejnych miesiącach zdrowie skarżącego nadal się pogarszało, a zespół wyniszczenia postępował.

25. Dnia 24 sierpnia 2015 roku konsylium lekarskie przygotowało nowy raport, ponownie zalecając wcześniejsze zwolnienie skarżącego ze względów zdrowotnych. Rozprawa sądowa w tej sprawie została wyznaczona na dzień 11 września 2015 roku. Cztery dni przed tą datą skarżący zmarł na raka.

26. Na wniosek pełnomocnika skarżącego, pana A. Lepekhina, Komisja Śledcza przeprowadziła wstępne dochodzenie w sprawie okoliczności śmierci skarżącego, które zakończyło się wydaniem postanowienia z dnia 15 października 2015 roku o odmowie wszczęcia postępowania karnego.

II. WŁAŚCIWE PRAWO KRAJOWE I MIĘDZYNARODOWE

Opieka medyczna zapewniania osobom osadzonym

27. Odpowiednie przepisy prawa rosyjskiego i międzynarodowego w zakresie opieki zdrowotnej zapewnianej osobom osadzonym zostały określone w następujących wyrokach: *Ivko przeciwko Rosji*, nr 30575/08, §§ 55-63, 15 grudnia 2015 roku; *Amirov przeciwko Rosji*, nr 51857/13, §§ 50-57, 27 listopada 2014 roku; *Pakhomov przeciwko Rosji*, nr 44917/08, 30 września 2011 roku; oraz *Yevgeniy Alekseyenko przeciwko Rosji*, nr 41833/04, 27 stycznia 2011 roku.

PRAWO

I. ROZWAŻANIA WSTĘPNE: *LOCUS STANDI* AGORY

28. Trybunał musi w pierwszej kolejności rozważyć kwestię upoważnienia Agory do kontynuowania sprawy wszczętej przez skarżącego.

29. Trybunał pragnie przypomnieć, że w dniu 22 października 2015 roku Agora poinformowała go o śmierci skarżącego i wyraziła chęć zastąpienia skarżącego w postępowaniu przed Trybunałem. Agora stwierdziła, że niniejsza sprawa dotyczy zarzutu poważnego naruszenia podstawowego prawa człowieka oraz że istnieje silne powiązanie pomiędzy skarżącym a Agorą, ponieważ prawnicy tej organizacji reprezentowali skarżącego w postępowaniu przed organami krajowymi i Trybunałem.

30. Rząd twierdził, że Agora nie ma *locus standi*, aby dochodzić roszczeń wynikających ze skargi, ponieważ prawa zapisane w art. 3 Konwencji są wybitnie osobiste i niezbywalne.

31. Trybunał stwierdził, że roszczeń wynikających ze skargi może zasadniczo dochodzić najbliższy krewny lub spadkobierca, pod warunkiem, że posiada on wystarczający interes (zob. *Centrum Pomocy Prawnej w imieniu Valentina Câmpeanu przeciwko Rumunii* [WI], nr 47848/08, § 97, ETPC 2014). Kierując się wolą podtrzymania skargi następcą zmarłego skarżącego ma prawo dochodzić nie tylko praw majątkowych. Sprawy dotyczące praw człowieka rozpatrywane przez Trybunał mają również zasadniczo wymiar moralny i w związku z tym osoby bliskie skarżącemu mogą posiadać uzasadniony interes w zapewnieniu, aby sprawiedliwości

stało się zadość, nawet po śmierci skarżącego (zob. *Malhous przeciwko Republice Czeskiej* (decyzja) [WI], nr 33071/96, ETPC 2000-XII). To, czy prawa, o których mowa, są przenaszalne na spadkobiercę wyrażającego wolę dochodzenia roszczeń wynikających ze skargi w imieniu zmarłej osoby, nie stanowi zatem decydującego czynnika (zob. *Fartushin przeciwko Rosji*, nr 38887/09, §§ 31-34, 8 października 2015 roku oraz *Ergezen przeciwko Turcji*, nr 73359/10, § 29, 8 kwietnia 2014 roku). Postanowiono również, że w wyjątkowych okolicznościach oraz w sprawach dotyczących zarzutów o poważnym charakterze, stowarzyszenia powinny mieć możliwość reprezentowania ofiar przy braku pełnomocnictwa, także niezależnie od tego, że ofiara zmarła przed złożeniem skargi na podstawie Konwencji. Trybunał uznał, że dokonanie odmiennych ustaleń byłoby równoznaczne z uniemożliwieniem rozpatrzenia poważnych zarzutów naruszenia Konwencji na poziomie międzynarodowym, co byłoby obciążone ryzykiem, że pozwane Państwo mogłoby uniknąć odpowiedzialności na mocy Konwencji (zob. *Centrum Pomocy Prawnej w imieniu Valentina Câmpeanu*, cytowane powyżej, § 112, oraz *Stowarzyszenie na Rzecz Obrony Praw Człowieka w Rumunii - Komitet Helsiński w imieniu Ionela Garcea przeciwko Rumunii*, nr 2959/11, § 42, 24 marca 2015 roku).

32. Biorąc pod uwagę informacje znajdujące się w jego posiadaniu, Trybunał pragnie zauważyć, że skarżący zmarł w jednostce penitencjarnej. Nie pozostawił żadnych znanych krewnych. Prawnicy Agory reprezentowali go w postępowaniu przeciwko władzom krajowym, i kontynuowali powyższe czynności nawet po jego śmierci, przy braku jakichkolwiek zastrzeżeń ze strony odnośnych władz. W związku z powyższym Trybunał uznaje, że istniało ścisłe powiązanie pomiędzy skarżącym a Agorą.

33. W powyższym kontekście Trybunał jest przekonany, że w wyjątkowych okolicznościach niniejszej sprawy i przy uwzględnieniu poważnego charakteru zarzutów, Agora powinna mieć możliwość kontynuowania postępowania związanego ze skargą (zob., *mutatis mutandis*, *Centrum Pomocy Prawnej w imieniu Valentina Câmpeanu* [WI], cytowane powyżej, § 112)

34. W związku z powyższym, Trybunał oddala sprzeciw Rządu i uznaje, że Agora ma legitymację procesową do kontynuowania postępowania związanego ze skargą.

II. DOMNIEMANE NARUSZENIE ART. 34 KONWENCJI

35. Skarżący twierdził, że niezapewnienie mu przez Rząd badania lekarskiego stanowiło naruszenie środka tymczasowego zaleconego przez Trybunał na podstawie Reguły 39, a tym samym naruszało jego prawo do skargi indywidualnej. Skarżący oparł się na art. 34 Konwencji, zgodnie z którym:

„Trybunał może przyjmować skargi każdej osoby, organizacji pozarządowej lub grupy jednostek, która uważa, że stała się ofiarą naruszenia przez jedną z Wysokich Układających się Stron praw zawartych w niniejszej Konwencji lub jej Protokołach. Wysokie Układające się Strony zobowiązują się nie przeszkadzać w żaden sposób skutecznemu wykonywaniu tego prawa.”

36. Zgodnie z Regułą 39:

„1. Izba lub, tam gdzie to właściwe, jej Przewodniczący może, na wniosek strony lub innej osoby zainteresowanej, albo z urzędu, zalecić stronom środek tymczasowy, jaki należy według niej/niego zastosować w interesie stron lub właściwego przebiegu postępowania przed Izbą.

2. Tam gdzie to właściwe, natychmiastowo notyfikuje się zastosowanie środka w konkretnej sprawie Komitetowi Ministrów.

3. Izba może żądać od stron informacji o jakiegokolwiek kwestii związanej z zastosowaniem środka tymczasowego, który zaleciła.”

A. Wnioski stron

37. W pierwszej kolejności Rząd podniósł, iż z art. 34 Konwencji lub „z jakiegokolwiek innego źródła” nie wynika, że środek tymczasowy zalecony zgodnie z Regułą 39 jest prawnie wiążący i że w związku z tym, nieprzedłożenie przez Rząd odpowiedzi na pytania zadane przez Trybunał nie pociąga za sobą naruszenia art. 34, ani też żadnego innego postanowienia Konwencji.

38. Dalej Rząd twierdził, że prawo skarżącego do komunikowania się z Trybunałem nie zostało w jakikolwiek sposób zakłócone. Skarżący zatrzymał pełnomocnika, który złożył jego skargę i nadal swobodnie komunikował się z Trybunałem. Wreszcie, Rząd stwierdził, że dostarczył raporty medyczne opracowane przez lekarzy więziennych w odpowiedzi na pytania Trybunału oraz że dokumenty przez niego przedłożone zawierają odpowiedzi na zadane pytania.

39. Skarżący twierdził, że sytuacja była podobna do okoliczności powołanej powyżej sprawy *Amirova*, w przypadku której Trybunał stwierdził naruszenie art. 34 Konwencji po tym, jak Rząd nie zastosował się do środka tymczasowego nałożonego na podstawie Reguły 39. Podobnie jak w sprawie *Amirova* (ibid.), władze rosyjskie ponownie nie zastosowały się do nakazu Trybunału zobowiązującego je do dostarczenia opinii biegłego sporządzonej przez niezależnych specjalistów z zakresu medycyny, oceniającej stan zdrowia skarżącego.

B. Ocena Trybunału

1. Zasady ogólne

40. Obowiązujące zasady ogólne zostały określone w sprawach *Paladi przeciwko Mołdawii [WI]* (nr 39806/05, § 84-92, 10 marca 2009 roku) oraz *Amirova* (cytowane powyżej, §§ 65-68).

2. Zastosowanie zasad ogólnych w niniejszej sprawie

41. Odnosząc się do okoliczności niniejszej sprawy, Trybunał pragnie zauważyć, że dnia 27 marca 2015 roku, wskazał Rządowi, iż pożądane jest, aby, w trosce o zapewnienie prawidłowego przebiegu postępowania, skarżący został niezwłocznie zbadany przez biegłych lekarzy niezależnych od systemu więziennictwa, w celu określenia: (1) czy leczenie, które otrzymuje w szpitalu więziennym, jest adekwatne do jego stanu; (2) czy jego stan zdrowia jest zgodny z osadzeniem w warunkach szpitala więziennego; oraz (3) czy jego stan wymaga umieszczenia go w szpitalu specjalistycznym, o ile to możliwe, cywilnym. Ponadto, Rząd miał zapewnić przeniesienie skarżącego do szpitala specjalistycznego, jeśli biegli stwierdziliby konieczność przeniesienia go do takiego szpitala.

42. Rząd odpowiedział, przedstawiając różne zaświadczenia lekarskie i raporty, w tym raport konsylium lekarskiego dotyczący kwalifikowalności skarżącego do wcześniejszego zwolnienia. Twierdził również, że zakres i jakość leczenia zapewnianego skarżącemu w szpitalu więziennym w pełni odpowiada stanowi zdrowia skarżącego.

43. Argumenty Rządu nie przekonują Trybunału. Trybunał pragnie powtórzyć, że celem środka tymczasowego w niniejszej sprawie było uzyskanie oceny niezależnego biegłego lekarza dotyczącej stanu zdrowia skarżącego, jakości leczenia, które otrzymał oraz adekwatności warunków osadzenia z perspektywy potrzeb medycznych skarżącego. Dowód z opinii biegłego był konieczny w celu podjęcia decyzji, czy - jak twierdził skarżący - jego życie i zdrowie były w rzeczywistości zagrożone w związku z rzekomym brakiem wymaganej opieki medycznej w warunkach osadzenia. Ponadto, Trybunał był zaniepokojony sprzecznym charakterem dowodów znajdujących się w jego posiadaniu. Środek tymczasowy w niniejszej sprawie miał zatem również na celu zapewnienie, żeby skarżący mógł skutecznie prowadzić swoją sprawę przed Trybunałem (zob. *Amirov*, cytowane powyżej, § 70, i *Shtukaturov przeciwko Rosji*, nr 44009/05, § 141, ETPC 2008).

44. O ile sformułowanie środka tymczasowego jest jednym z elementów, który należy uwzględnić w ramach analizy Trybunału dotyczącej tego, czy Państwo wypełniło swoje zobowiązania wynikające z art. 34 Konwencji, Trybunał musi wziąć pod uwagę nie tylko literę, ale i ducha wskazanego środka tymczasowego (zob. *Paladi*, cytowane powyżej,

§ 91), uwzględniając jego cel. Jak wskazał Trybunał, głównym celem środka tymczasowego było zapobieżenie narażeniu skarżącego na nieludzkie i poniżające cierpienie wobec złego stanu zdrowia i osadzenia w szpitalu więziennym, który według skarżącego nie był w stanie zapewnić odpowiedniej opieki medycznej, a Rząd nie twierdził, że nie był świadomy tego celu. Nie mogło być wątpliwości co do celu ani racjonalnego uzasadnienia przedmiotowego środka tymczasowego.

45. Trybunał nie jest zobowiązany do oceny niezależności, wiedzy fachowej lub kwalifikacji lekarzy, którzy sporządzili dokumenty przedłożone przez Rząd. Trybunał pragnie zauważyć, że Rząd nie podjął kroków mających na celu przeprowadzenie wymaganego badania lekarskiego, które miało dostarczyć odpowiedzi na pytania Trybunału. Ani raporty medyczne, ani zaświadczenia wydane przez władze nie zawierały analizy adekwatności leczenia skarżącego lub zgodności warunków osadzenia skarżącego z jego stanem zdrowia. Nic nie wskazuje na to, aby lekarze porównali jakość opieki medycznej oferowanej skarżącemu z wymogami obowiązujących standardów, wytycznych lub przepisów z zakresu medycyny.

46. Zakres badania lekarskiego przeprowadzonego dnia 30 października 2014 roku ograniczył się do sprawdzenia stanu zdrowia skarżącego w odniesieniu do wyczerpującego wykazu chorób określonego w rozporządzeniu rządowym, który mógł stanowić podstawę do uzasadnienia zwolnienia skarżącego. W trakcie badania lekarze ze szpitala więziennego nie oceniali stanu zdrowia skarżącego niezależnie od powyższego wykazu, ani też nie oceniali, czy jego choroba, zważywszy na jej objawy, charakter i czas trwania w danym momencie, wymagała przeniesienia skarżącego do szpitala specjalistycznego. W związku z powyższym Trybunał stwierdza, że dokumenty dostarczone przez władze mają niewielkie znaczenie dla wykonania środka tymczasowego, który Trybunał zalecił Rządowi rosyjskiemu.

47. Rząd dalej twierdził, iż odpowiedział na trzy pytania postawione przez Trybunał w dniu 27 marca 2015 roku. W związku z powyższym Trybunał zauważa, że ze względu na istotną rolę, jaką środki tymczasowe pełnią w systemie Konwencji, zainteresowane państwo jest zobowiązane do ścisłego przestrzegania takich środków. Stąd Trybunał nie może pozwolić na to, aby władze uniknęły zastosowania się do środka tymczasowego, takiego jak zalecony w niniejszej sprawie, poprzez zastąpienie opinii biegłego lekarza własną oceną sytuacji skarżącego. Jednak w niniejszej sprawie Rząd postąpił dokładnie w taki sposób. Postępując w powyższy sposób Państwo naruszyło cel środka tymczasowego, który stanowiło umożliwienie Trybunałowi, na podstawie odpowiedniej, niezależnej opinii medycznej, skutecznego zareagowania i, jeśli istniałaby taka potrzeba, zapobieżenia możliwemu dalszemu narażaniu skarżącego na cierpienia fizyczne i psychiczne przy naruszeniu gwarancji wynikających z art. 3

Konwencji (zob. *Khloyev przeciwko Rosji*, nr 46404/13, § 67, 5 lutego 2015 r. oraz *Salakhov i Islyamova przeciwko Ukrainie*, nr 28005/08, § 222, 14 marca 2013 roku).

48. Rząd nie wykazał żadnej obiektywnej przeszkody uniemożliwiającej zastosowanie się do środka tymczasowego (zob. *Paladi*, cytowane powyżej, § 92). W związku z powyższym Trybunał stwierdza, że Państwo nie zastosowało się do środka tymczasowego zaleconego w niniejszej sprawie na podstawie Reguły 39, naruszając swoje zobowiązanie wynikające z art. 34 Konwencji.

III. DOMNIEMANE NARUSZENIE ART. 3 KONWENCJI

49. Skarżący zarzucił, że nie był w stanie uzyskać skutecznej opieki medycznej w trakcie osadzenia, co spowodowało, że znalazł się w sytuacji zagrażającej jego życiu i naraziło go na ogromne fizyczne i psychiczne cierpienie, co naruszało gwarancje wynikające z art. 3 Konwencji, który stanowi, jak następuje:

„Nikt nie może być poddany torturom ani nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu.”

A. Wnioski stron

50. Rząd przedstawił dwa argumenty. Po pierwsze, twierdził, że skarżący nie wyczerpał krajowych środków odwoławczych. Rząd oświadczył, że skarżący powinien był złożyć skargę do władz krajowych, takich jak władze, które zarządzały przedmiotowymi jednostkami penitencjarnymi, prokuratura lub sąd. Po drugie, opierając się na decyzjach władz krajowych, w szczególności decyzji o niewszczynaniu sprawy karnej, Rząd utrzymywał, że skarżącemu zapewniono wymagane leczenie.

51. Skarżący podtrzymał swoje zarzuty. Twierdził, że udzielona mu pomoc medyczna była niewystarczająca, co potwierdził raport biegłego z dnia 23 maja 2015 roku, w szczególności z perspektywy spóźnionego zdiagnozowania raka prostaty i braku jakiegokolwiek aktywnego leczenia. Ponadto skarżący twierdził, że władze były świadome jego stanu, ale nie zajęły się tą sprawą. Środki prawne zaproponowane przez Rząd były nieskuteczne.

B. Ocena Trybunału

1. Dopuszczalność

52. Oceniając argument Rządu, że skarżący nie wyczerpał dostępnych krajowych środków ochrony w zakresie rzekomo nieodpowiedniego leczenia, Trybunał pragnie powtórzyć, iż konsekwentnie uznawał, że środki

prawne proponowane przez Rząd nie spełniają odpowiednich kryteriów (zob. *Ivko*, cytowane powyżej, §§ 85-88; *Khalvash przeciwko Rosji*, nr 32917/13, §§ 49-52, 15 grudnia 2015 roku; *Patranin przeciwko Rosji*, nr 12983/14, §§ 82-88, 23 lipca 2015 roku; *Koryak przeciwko Rosji*, nr 24677/10, §§ 82-86, 13 listopada 2012 roku; oraz *Reshetnyak przeciwko Rosji*, nr 56027/10, §§ 65-73, 8 stycznia 2013 roku). W związku z tym Trybunał odrzuca zarzut niewyczerpania dostępnych dróg ochrony zapewnianych w kraju.

53. Trybunał pragnie zauważyć, że część skargi skarżącego oparta na art. 3 nie może zostać uznana za w sposób oczywisty nieuzasadnioną w rozumieniu art. 35 ust. 3 Konwencji. W opinii Trybunału nie jest też niedopuszczalna na innej podstawie. W związku z powyższym musi ona zostać uznana za dopuszczalną.

2. Przedmiot sprawy

(a) Zasady ogólne

54. Zasady ogólne, które są stosowane, zostały ostatnio podsumowane w sprawie *Ivko* (cytowane powyżej, §§ 91-95).

(b) Zastosowanie zasad ogólnych w niniejszej sprawie

55. Wracając do okoliczności niniejszej sprawy, Trybunał pragnie zauważyć, że w czasie osadzenia skarżący cierpiał na chorobę zagrażającą życiu, raka. Zgodnie z głównymi twierdzeniami skarżącego, nie zdiagnozowano u niego raka w odpowiednim czasie, nie otrzymał on czynnego leczenia i był osadzony w placówce medycznej, która nie posiadała pozwolenia na świadczenie wymaganych usług medycznych. Rząd nie zgodził się z powyższymi twierdzeniami. Utrzymawał, że skarżący otrzymał kompleksową pomoc medyczną w warunkach osadzenia.

56. Trybunał zbadał wiele spraw przeciwko Rosji dotyczących skarg związanych z zapewnianiem nieodpowiednich usług medycznych więźniom (zob. spośród ostatnich spraw, skarga *Ivko*, cytowane powyżej; *Koryak*, cytowane powyżej, 13 listopada 2012 r., *Dirdizov przeciwko Rosji*, nr 41461/10, 27 listopada 2012 roku; *Reshetnyak*, cytowane powyżej; *Mkhitaryan przeciwko Rosji*, nr 46108/11, 5 lutego 2013 roku; *Gurenko przeciwko Rosji*, nr 41828/10, 5 lutego 2013 roku; *Bubnov przeciwko Rosji*, nr 76317/11, 5 lutego 2013 roku; *Budanov przeciwko Rosji*, nr 66583/11, 9 stycznia 2014 roku; oraz *Gorelov przeciwko Rosji*, nr 49072/11, 9 stycznia 2014 roku). Zwracając szczególną uwagę na bezbronność skarżących w związku z ich osadzeniem, Trybunał wezwał Rząd do przedstawienia wiarygodnych i przekonujących dowodów wskazujących, że skarżący, o których mowa, otrzymali kompleksową i odpowiednią opiekę medyczną w warunkach osadzenia. W braku skutecznego środka prawnego w Rosji, dzięki któremu skargi mogłyby zostać wysłuchane, Trybunał musiał zbadać

przedstawione mu dowody w celu ustalenia, czy przestrzegane były gwarancje wynikające z art. 2 lub 3 Konwencji.

57. Wracając do raportu biegłego i innych dowodów przedstawionych przez skarżącego w niniejszej sprawie, Trybunał jest przekonany, iż istnieją dowody *prima facie* przemawiające za wnioskami skarżącego, a ciężar dowodu powinien zostać przeniesiony na pozwany Rząd.

58. Uwzględniając ustalenia dokonane na podstawie art. 34 Konwencji, Trybunał jest gotowy do wyciągnięcia wniosków z postępowania Rządu, jak też po dokładnym zbadaniu dowodów przedłożonych przez Rząd w celu poparcia swojego stanowiska, Trybunał stwierdza, że Rząd nie wykazał jednoznacznie, iż skarżący otrzymał skuteczne leczenie ukierunkowane na jego chorobę podczas osadzenia skarżącego. Dowody, o których mowa, są nieprzekonywujące i niewystarczające, aby obalić relację skarżącego dotyczącą leczenia, któremu go poddano w trakcie jego osadzenia. W powyższych okolicznościach Trybunał uznaje, że zarzuty skarżącego zostały dowiedzione z uwzględnieniem wymaganego standardu dowodowego.

59. W związku z powyższym Trybunał uznaje, że skarżącego nie zdiagnozowano w odpowiednim czasie i że, będąc osadzonym w szpitalu więziennym oraz nie mogąc uzyskać dostępu do wymaganych usług medycznych, skarżący został pozostawiony bez podstawowej opieki medycznej (w tym czynnego leczenia) w związku z jego chorobą.

60. Trybunał wyraża szczególne zaniepokojenie faktem, że nawet po tym, gdy lekarz skarżącego przyznał w sądzie podczas rozprawy jawnej niezgodność stanu zdrowia skarżącego z warunkami jego osadzenia w szpitalu więziennym, przeniesienie skarżącego do odpowiedniej placówki nie zostało zorganizowane.

61. W świetle powyższego Trybunał uznaje, że brak kompleksowego i odpowiedniego leczenia naraził skarżącego na przedłużające się cierpienie psychiczne i fizyczne oraz stanowił naruszenie jego ludzkiej godności. Brak zapewnienia skarżącemu przez władze opieki medycznej, której wymagał, odpowiadał nieludzkiemu i poniżającemu traktowaniu w rozumieniu art. 3 Konwencji.

62. W związku z powyższym, doszło do naruszenia art. 3 Konwencji.

IV. ZASTOSOWANIE ART. 41 KONWENCJI

63. Art. 41 Konwencji stanowi, jak następuje:

„Jeśli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie.”

A. Szkody

64. Skarżący nie wystąpił z roszczeniem o odszkodowanie.

B. Koszty i wydatki

65. Agora zażądała 850 euro (EUR) w celu zapewnienia wynagrodzenia za usługi dla swojego prawnika, który pracował na rzecz skarżącego *pro bono*.

66. Rząd pozostawił tę sprawę do rozstrzygnięcia przez Trybunał.

67. Biorąc pod uwagę brak jakichkolwiek dokumentów potwierdzających lub faktycznie poniesionych kosztów, Trybunał nie może przyznać roszczenia. W związku z powyższym, w całości je odrzuca.

W ZWIĄZKU Z POWYŻSZYM, TRYBUNAŁ
JEDNOMYŚLNIE

1. *Stwierdza*, że Agora posiada *locus standi* w niniejszym postępowaniu;
2. *Uznaje* skargę za dopuszczalną;
3. *Orzeka*, że doszło do naruszenia art. 34 Konwencji;
4. *Orzeka*, że doszło do naruszenia art. 3 Konwencji;
5. *Oddala* roszczenie o słuszne zadośćuczynienie.

Sporządzono w języku angielskim i obwieszczono pisemnie dnia 20 września 2016 roku, zgodnie z Regulą 77 §§ 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Fatoş Aracı
Zastępca Kanclerza

Luis López Guerra
Przewodniczący Trybunału